

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА

БАНКАРСКИ СЕКТОР У СРБИЈИ

Извештај за II тромесечје 2018. године

Садржај:

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ	3
1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије.....	3
1.2. Концентрација и конкуренција	4
2. ПРОФИТАБИЛНОСТ	6
2.1. Показатељи профитабилности	6
2.2. Структура резултата	7
2.3. Оперативни добитак	9
2.4. Оперативни расходи.....	10
3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА	12
3.1. Ниво и структура	12
3.2. Класификована актива	14
3.3. Кредити	15
3.4. Проблематични кредити	18
4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА.....	25
4.1. Структура извора средстава	25
4.2. Депозити	27
4.3. Укупно кредитно задужење банака	29
4.4. Обавезе према иностранству	30
4.5. Субординиране обавезе	31
5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ	32
6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА	34
7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА	35
8. ДЕВИЗНИ РИЗИК	38
9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ	40

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О БАНКАРСКОМ СЕКТОРУ СРБИЈЕ

1.1. Одабрани параметри банкарског сектора Србије¹

Банкарски сектор Србије је на крају јуна 2018. године чинило 28 банака, што је за једну банку мање него на крају марта 2018. године.² Организациону мрежу је чинило 1.616 пословних јединица и 23.138 запослених.

Табела 1.1. Преглед одабраних параметара банкарског сектора Србије

(у млрд RSD, у %)

	Број банака	Актива		Капитал		Мрежа		Запослени	
		Износ	Учешће	Износ	Учешће	Број посл. јединица ¹⁾	Учешће	Број	Учешће
Банке у власништву домаћих лица	8	838	24,1%	162	24,4%	559	34,6%	6.865	29,7%
Државне	5	570	16,4%	90	13,6%	430	26,6%	5.312	23,0%
Приватне	3	268	7,7%	71	10,7%	129	8,0%	1.553	6,7%
Банке у власништву страних лица	20	2.638	75,9%	502	75,6%	1.057	65,4%	16.273	70,3%
Италија	2	962	27,7%	182	27,5%	236	14,6%	4.251	18,4%
Аустрија	2	458	13,2%	77	11,7%	182	11,3%	2.656	11,5%
Француска	2	383	11,0%	56	8,4%	179	11,1%	2.301	9,9%
Мађарска	2	200	5,8%	44	6,6%	162	10,0%	2.121	9,2%
Остали	12	635	18,2%	143	21,6%	298	18,4%	4.944	21,3%
Укупно банкарски сектор	28	3.476	100,0%	663	100,0%	1.616	100,0%	23.138	100,0%

¹⁾ Пословне јединице обухватају све облике делова пословне мреже: централе, филијале, експозитуре, шалтери и друге пословне јединице.

Извор: НБС.

У другом тромесечју 2018. године порастао је број запослених у банкарском сектору Србије и смањен број пословних јединица. На крају другог тромесечја, банкарски сектор је запошљавао 43 лица више него на крају марта 2018. године, што је последица истовременог повећања броја запослених код 13 банака (за укупно 177 лица) и смањења броја запослених код 11 банака (за укупно 134 запослена лица). У оквиру пословне мреже, број пословних јединица смањен је за 17 пословних јединица, као резултат смањења код три банке.

Укупна нето билансна актива банкарског сектора Србије је на крају јуна 2018. године износила 3.476,4 млрд динара (за 2,7% више него у марту 2018), а укупни билансни капитал 663,4 млрд динара (за 1,4% мање него у марту 2018).

¹ Сви подаци у Извештају дати су на основу извештаја које су банке дужне да достављају Народној банци Србије, које нужно нису ревидирали екстерни ревизори, нити је њихова исправност нужно била предмет непосредне контроле Народне банке Србије.

² Извршни одбор Народне банке Србије је на седници одржаној 2. априла 2018. године донео решење о одузимању дозволе за рад *Jugobanci a.d. Kosovska Mitrovica*.

Банке у већинском власништву домаћих лица³ (приватних лица и Републике Србије) повећале су у посматраном тромесечју тржишни удео у укупној билансној суми банкарског сектора (са 22,9% на 24,1%), као и учешће у укупном капиталу банкарског сектора (са 23,3% на 24,4%). Последично, смањено је учешће банака у већинском власништву страних лица са 77,1% на 75,9% у односу на билансну суму, односно са 76,7% на 75,6% у односу на капитал. Номинално смањење је забележено код банака у већинском власништву страних лица и Републике Србије, и то у сегменту капитала, за 2,8% и 0,2%, респективно.

Доминантно учешће у банкарском сектору Србије имају банке пореклом из Италије, Аустрије, Француске и Мађарске (укупно осам банака), са уделом у укупној билансној суми од 57,7% (први пут од када се посматра банкарски сектор по власништву, банке из Грчке нису у групи банака с доминантним тржишним учешћем због промене власништва једне банке која је претходно била грчка).

1.2. Концентрација и конкуренција

Банкарско тржиште Србије одликује задовољавајући степен конкуренције и ниска концентрација активности. Вредност Херфиндал–Хиршмановог⁴ индекса указује на одсуство концентрације у свим посматраним категоријама. Дужи временски период највише вредности Херфиндал–Хиршмановог индекса забележене су код депозита (превасходно депозита становништва) и прихода од накнада, а најнижа вредност код укупних прихода и прихода од камата, као и код укупних бруто кредита.

Табела 1.2.1. Показатељи концентрације и конкуренције

(учешће %)			
	Првих 5 банака	Првих 10 банака	ННІ ¹
Актива	55,0	78,7	805
Кредити (укупни)	53,9	77,6	793
Кредити становништву	53,2	79,7	807
Кредити привредним друштвима	54,2	81,0	833
Депозити (укупни)	55,8	80,0	825
Депозити становништва	59,3	82,6	977
Приходи (укупни)	47,8	73,5	673
Приходи од камата	51,7	77,5	761
Приходи од накнада	58,9	81,7	930

¹ Херфиндал–Хиршманов индекс концентрације.
Извор: НБС.

³ *Direktna banka a.d. Kragujevac* постала је крајем априла 2018. године стопостотни власник *Piraeus banke a.d. Beograd*.

⁴ Херфиндал–Хиршманов индекс концентрације израчунава се као сума квадрираних учешћа појединачних банака у укупној категорији која се посматра (актива, кредити, депозити итд.). Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Посматрано на крају другог тромесечја 2018. године, промењен је редослед десет највећих банака у Србији према висини билансне суме. Поменуте промене знатно су израженије у редоследу првих пет банака, уколико се посматрају промене на годишњем нивоу.

Истовремено, уколико се пет највећих банака посматра у односу на билансну суму, бруто кредите и депозите, евидентно је да оне чине више од половине банкарског сектора Србије у наведеним сегментима, с обзиром на то да у нето билансној активи учествују са 55,0%, у бруто кредитима са 53,9% и у депозитима са 55,8%.

Табела 1.2.2. Ранг-листа десет највећих банака према критеријуму билансне aktive

(у млрд RSD, у %)

	30. 6. 2017.			31. 3. 2018.			30. 6. 2018.			Δ Г	Δ Т
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг		
Banca Intesa A.D.- Beograd	543	16,9	1	559	16,5	1	550	15,8	1	—	—
Unicredit Bank Srbija A.D.- Beograd	330	10,3	3	390	11,5	2	412	11,9	2	↑	—
Komercijalna banka A.D.- Beograd	374	11,6	2	367	10,8	3	381	10,9	3	↓	—
Societe Generale banka Srbija A.D.- Beograd	251	7,8	5	290	8,6	4	292	8,4	4	↑	—
Raiffeisen Banka A.D.- Beograd	266	8,3	4	272	8,0	5	278	8,0	5	↓	—
Agroindustrijsko komercijalna banka AIK banka akcionarsko društvo, Beograd	180	5,6	6	201	5,9	6	201	5,8	6	—	—
Erste Bank A.D.- Novi Sad	143	4,5	8	161	4,8	8	179	5,2	7	↑	↑
Eurobank A.D.- Beograd	151	4,7	7	163	4,8	7	164	4,7	8	↓	↓
Banka Poštanska štedionica A.D.- Beograd	131	4,1	9	146	4,3	9	157	4,5	9	—	—
Vojvođanska banka A.D.- Novi Sad	125	3,9	10	118	3,5	10	123	3,5	10	—	—

Извор: НБС.

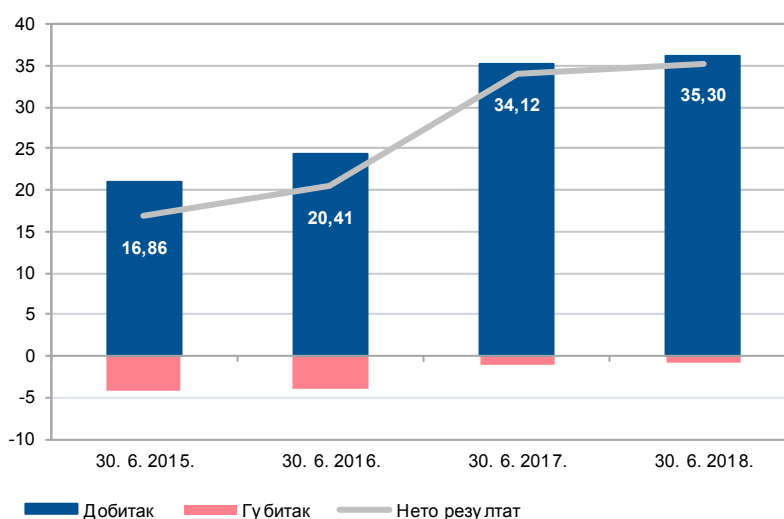
Према висини билансне суме, водећа банка у Србији и даље је *Banca Intesa AD Beograd*, при чему је смањено њено тржишно учешће у односу на претходно тромесечје (за 0,7 п.п.), као и у односу на исти период претходне године (за 1,1 п.п.). Поред *Banca Intesa AD Beograd*, тржишно учешће изнад 10% на дан 30. јуна 2018. године имале су *Unicredit Bank Srbija AD – Beograd* (11,9%) и *Komercijalna banka AD – Beograd* (10,9%).

2. ПРОФИТАБИЛНОСТ

2.1. Показатељи профитабилности

Банкарски сектор је за првих шест месеци 2018. године остварио нето добитак пре опорезивања у висини од 35,3 млрд динара, што је за 3,4% више од резултата оствареног у истом периоду претходне године.⁵

Графикон 2.1.1. Резултат пре опорезивања
(у млрд RSD)

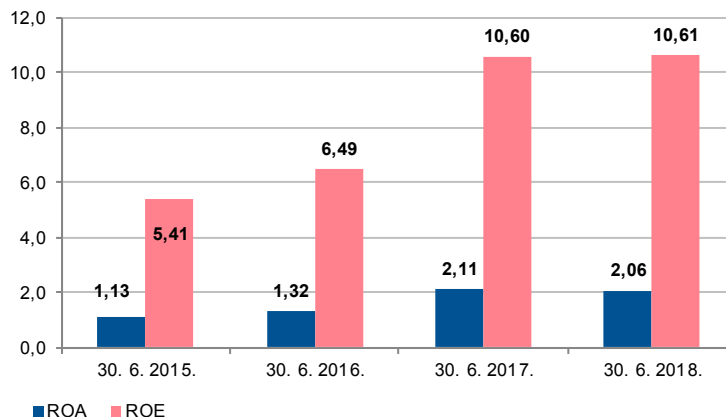

Извор: НБС.

Структура оствареног нето добитка је следећа: добитак, у укупном износу од 36,1 млрд динара, оствариле су 24 банке, док су четири банке (чије збирно тржишно учешће не прелази 1%) имале негативан финансијски резултат, у укупном износу од 0,8 млрд динара. Позиције добитка и губитка на нивоу банкарског сектора нешто су концентрисаније у односу на билансну суму. Тако се преко 57% укупног добитка сектора односи на четири банке с највећим нето добитком, док се преко 49% укупног губитка сектора односи на једну банку с највећим нето губитком.

Очувана профитабилност банкарског сектора на крају јуна 2018. године имала је за резултат следеће показатеље профитабилности: принос на активу (*ROA*) од 2,06% (2,11% на крају јуна 2017) и принос на капитал (*ROE*) од 10,61% (10,60% на крају јуна 2017).

Графикон 2.1.2. Показатељи профитабилности банкарског сектора
(у %)

Извор: НБС.

2.2. Структура резултата

Фактор који је у највећој мери утицао на висину нето добитка оствареног на крају другог тромесечја 2018. године било је смањење осталих пословних прихода (за 3,5 млрд динара), а највећи део наведеног смањења односи се на једнократно приходе у 2017. години остварене по основу промене власничке структуре појединих банака и статусних промена, тј. припајања банака другим банкама.

На крају другог тромесечја 2018. године, нето резултат по основу обезвређења финансијских средстава која се не вреднују по фер вредности кроз биланс успеха био је позитиван и износио је 0,3 млрд динара, за разлику од 2,0 млрд динара нето кредитних губитака остварених у истом тромесечју 2017. године. Смањење нето кредитних губитака банака резултат је повољних макроекономских и привредних кретања и већ прокњижених губитака у претходним годинама. При томе, банке су оствариле нето приход по основу резервисања за кредитно-ризичне ванбилансне позиције у износу од 232 млн динара (184 млрд динара је био нето приход по овом основу у истом периоду 2017). По основу индиректних отписа финансијских средстава која се вреднују по амортизованој вредности остварен је нето приход од 11 млн динара, док су нето расходи у 2017. години износили 530 млн динара.⁶

У условима повећања кредитне активности, упркос тренду пада просечних

⁵ Од 1. јануара 2018. године ступила је на снагу нова Одлука о обрасцима и садржини позиција у обрасцима финансијских извештаја за банке, услед истовременог ступања на снагу и преласка банака на Међународни стандард финансијског извештавања 9: Финансијски инструменти (у даљем тексту: МСФИ 9), чиме је измењен начин вредновања и исказивања појединих категорија биланса стања и успеха, што је у извесној мери утицало на упоредивост категорија пре и после тог датума.

⁶ Примена МСФИ 9 од 1. јануара 2018. године онемогућила је потпуну упоредивост свих посматраних категорија.

каматних стопа,⁷ на крају другог тромесечја 2018. године остварен је виши ниво нето прихода од камата у сваком посматраном месецу, појединачно гледано, као и збирно за свих шест месеци, посматрано у односу на исти период 2017. године.

На крају другог тромесечја 2018. године, нето добитак по основу камата износио је 62,3 млрд динара, што је за 2,1% више од добитка оствареног у 2017. години. Наведено повећање је последица раста прихода од камата за 0,3 млрд динара и у исто време пада расхода по основу камата (смањење за 1,0 млрд динара). На крају јуна 2018. године, структуру прихода од камата на нивоу банкарског сектора чинили су: приходи од камата по основу кредита (77,2%), приходи од камата по основу хартија од вредности (18,1%) и приходи од камата по основу депозита (1,8%). На страни расхода по основу камата, најзначајније је учешће камата по основу депозита (72,5%), следе кредити (18,4%) и хартије од вредности (6,8%).

У посматраном тромесечју, у односу на 30. јун 2017. године, нето приходи по основу накнада и провизија порасли су за 4,2%, или за 0,8 млрд динара. Најзначајније врсте прихода од накнада и провизија чине они по основу обављања платног промета

Табела 2.2. **Промене кључних елемената профитабилности банака**

(у млн RSD)

	Резултат	Камате нето	Накнаде нето	Кредитни губици	Ефекат курса
30. 6. 2018.	35.296	62.255	19.074	304	3.616
30. 6. 2017.	34.125	60.957	18.305	-2.017	3.072
Промена:	3%	2%	4%		18%
					

Извор: НБС.

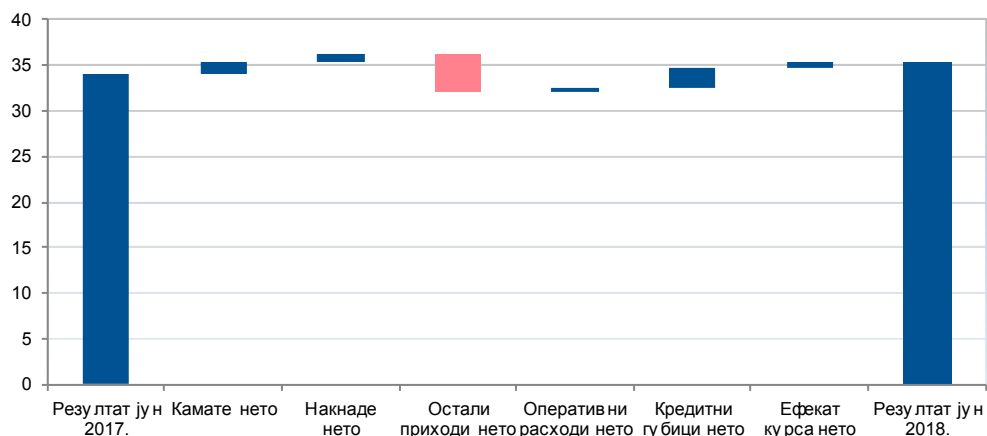
(учешће од 34,0% у укупним приходима од накнада и провизија), платних картица (21,7%) и депозита (14,1%), док на страни расхода преовлађују расходи по основу платних картица (48,9%) и расходи по основу обављања платног промета (12,5%).

На крају другог тромесечја 2018. године, нето добитак по основу хартија од вредности нижи је за 20,7% од прошлогодишњег нивоа и износио је 1,9 млрд динара,⁸ највећим делом услед промене вредности осталих деривата (0,9 млрд динара).

⁷ Даље ублажавање монетарне политике путем референтне каматне стопе током априла 2018. године (смањење за 0,25 п.п., на 3,00%) утицало је на пад просечне репо стопе, односно на пад каматних стопа на међубанкарском тржишту и тржишту динарских кредита и хартија од вредности.

⁸ Од 1. јануара 2018. године ступила је на снагу нова Одлука о обрасцима и садржини позиција у обрасцима финансијских извештаја за банке, услед истовременог ступања на снагу и преласка банака на МСФИ 9, чиме је измењен начин вредновања и исказивања појединих категорија биланса стања и успеха, што је у извесној мери утицало на упоредивост категорија пре и после тог датума.

Графикон 2.2. Структура резултата

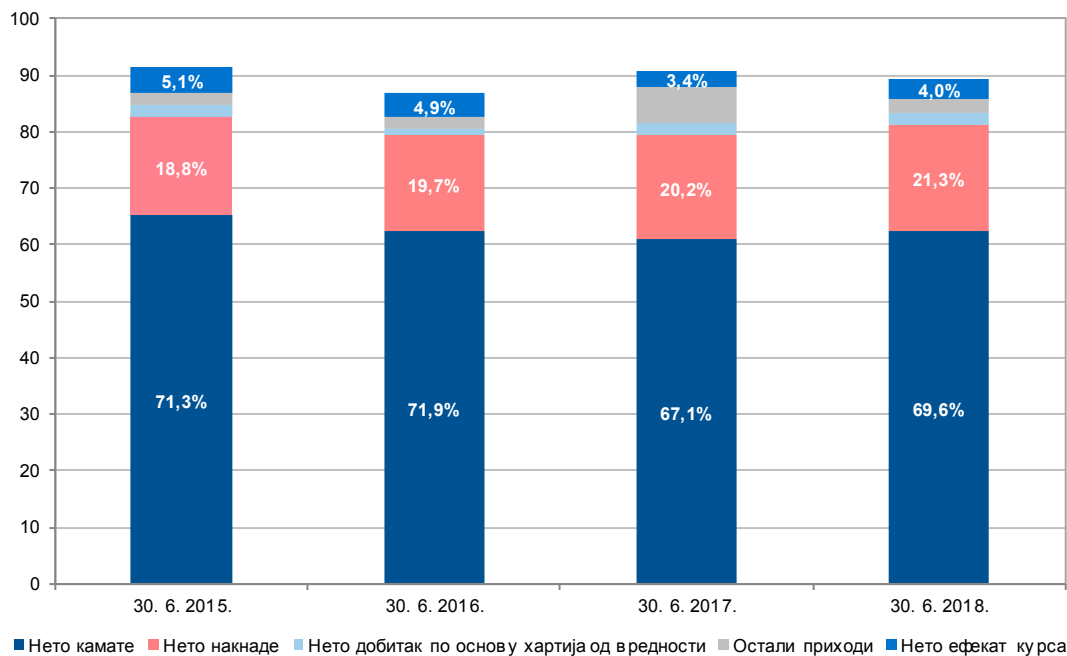
Извор: НБС.

На крају другог тромесечја 2018. године, нето ефекат промене курса динара на резултат банкарског сектора Србије био је позитиван, будући да је остварен нето приход од курсних разлика и ефеката уговорене валутне клаузуле у износу од 3,6 млрд динара. Јачање курса динара према евр у првој половини 2018. године одразило се на динарску противвредност билансних категорија у девизном знаку. Курсне разлике по основу девизних потраживања и обавеза имале су за последицу нето приход банкарског сектора од 7,2 млрд динара, док је по основу курсних разлика везаних за потраживања и обавеза са уговореном девизном клаузулом забележен нето расход од 3,6 млрд динара.

2.3. Оперативни добитак

Укупан оперативни добитак банкарског сектора на крају другог тромесечја 2018. године износио је 89,4 млрд динара и мањи је за 1,5% од оперативног добитка оствареног у истом периоду 2017. године. Смањење оперативног добитка у највећој мери је, како је претходно и наведено, резултат смањења осталих пословних прихода, односно прихода од смањења обавеза који су у 2017. години настали у процесу преузимања и припајања појединих банака.

Графикон 2.3. Структура оперативног добитка
(у млрд RSD, у %)

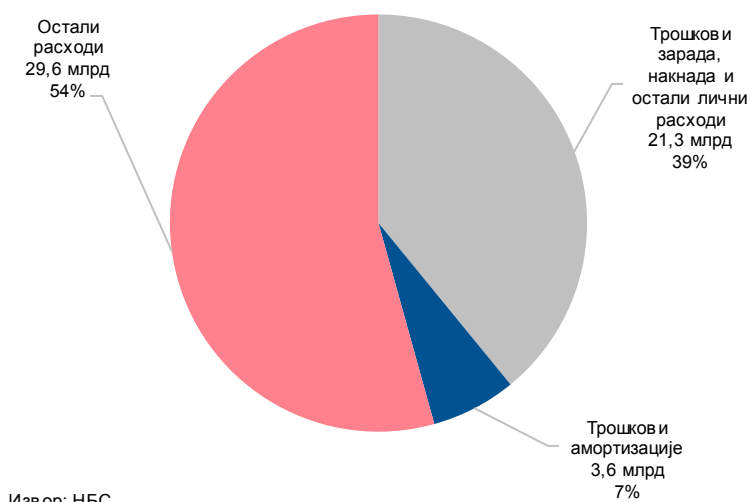
Извор: НБС.

2.4. Оперативни расходи

На крају другог тромесечја 2018. године, оперативни расходи банкарског сектора Србије износили су 54,4 млрд динара и нижи су (за 0,4%) него у истом периоду 2017. године. У оквиру категорије оперативних расхода, смањење је евидентирано код свих категорија, осим трошкова који се односе на зараде, накнаде зарада и остале расходе у вези са запосленима. Ови трошкови су повећани за 0,6% (и чине 39,1% укупних оперативних расхода).⁹ Трошкови амортизације (који чине 6,6% оперативних расхода) незнатно су мањи, а категорија *Остали расходи* мања је за 1,2% у односу на исте трошкове остварене у другом тромесечју 2017. године (ова категорија чини 54,3% оперативних расхода).

⁹ На крају јуна 2018, у банкарском сектору било је за 437 запослених мање него на крају јуна 2017.

Графикон 2.4. Структура оперативних расхода
(30.6.2018)

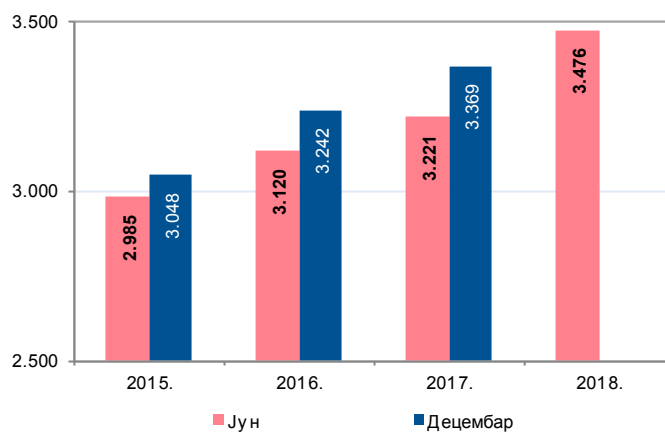

3. АКТИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

3.1. Ниво и структура

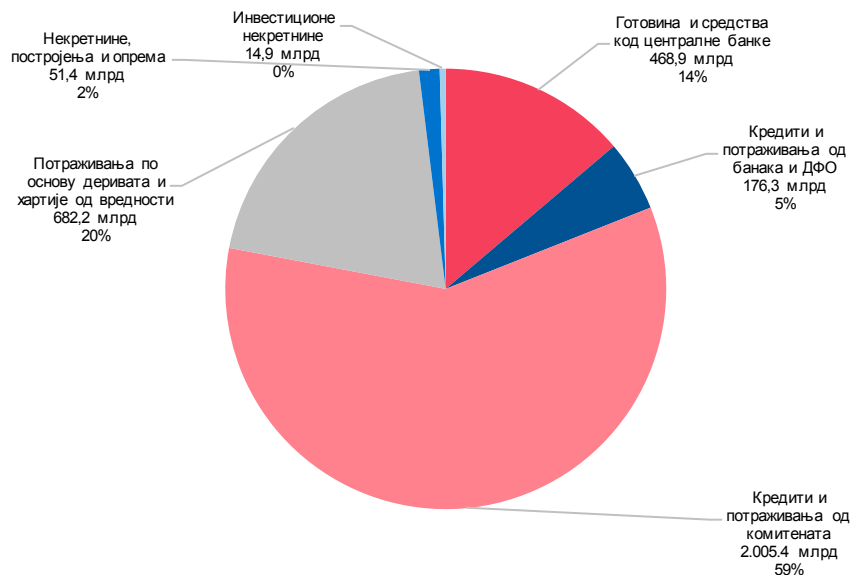
Укупна нето билансна актива банкарског сектора Србије је на крају јуна 2018. године износила 3.476,4 млрд динара, што је за 89,8 млрд динара (2,7%) више него у марту 2018. године.

Графикон 3.1.1. Укупна нето актива банкарског сектора
(у млрд RSD)

Извор: НБС.

Доминантан удео у нето активи банкарског сектора има категорија *Кредити и потраживања (банкама и осталим комитентима)* са 62,8% (услед окренутости банака ка традиционалним моделима банкарског пословања), уз тенденцију повећања од 0,1 п.п. у поређењу с крајем претходног тромесечја. Такође, знатно је учешће категорије *Хартије од вредности* (19,6%) и *Готовина и средства код централне банке* (13,5%). Пласмани банака у хартије од вредности и даље се углавном односе на пласмане у хартије од вредности које емитује Република Србија, што опредељује висок ниво сигурности овог сегмента улагања банкарског сектора.

Графикон 3.1.2. Структура aktive банкарског сектора
(30.6.2018)

Извор: Народна банка Србије.

Табела 3.1. Промена кључних позиција aktive банкарског сектора

(у млн РСД, у %)

	износ	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		30/06/2018	31/03/2018	31/12/2017	31/03/2018
Готовина и средства код централне банке	468.896	17.786	-4.949	3,9%	-1,0%
Кредити и потраживања	2.181.653	56.239	77.751	2,6%	3,7%
од банака и ДФО	176.252	-10.423	-1.085	-5,6%	-0,6%
од комитената	2.005.401	66.662	78.836	3,4%	4,1%
Потраживања по основу деривата и хартије од вредности ¹⁾	682.234	7.275	35.429	1,1%	5,5%
Некретнине, постројења и опрема	51.397	-610	-916	-1,2%	-1,8%
Инвестиционе некретнине	14.904	-105	-387	-0,7%	-2,5%
Остало	77.339	9.214	102	13,5%	0,1%
Укупна билансна сума	3.476.423	89.799	107.031	2,7%	3,2%

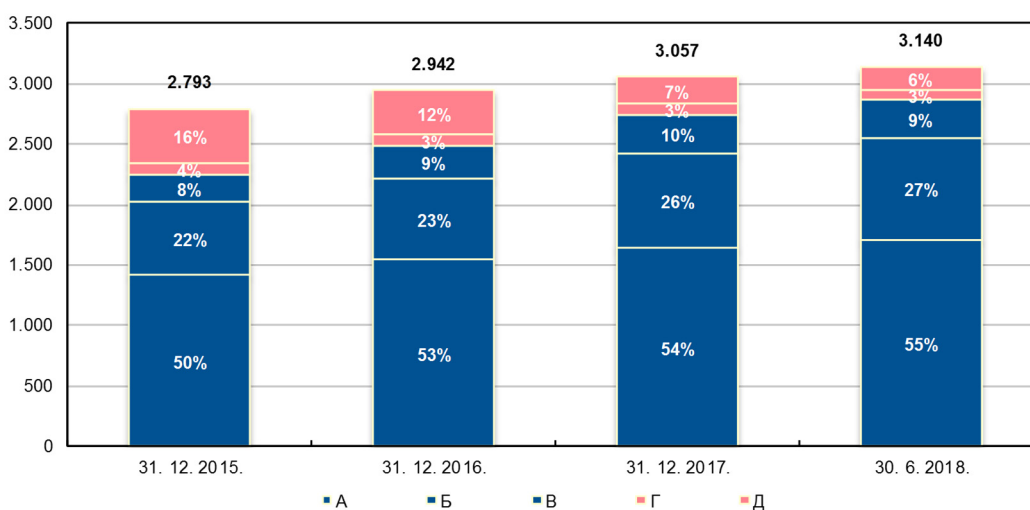
¹⁾ До 2018. године овим су биле обухваћене следећа финансијска средства у билансу: по фер вредности кроз биланс успеха намењена трговању, расположива за продају, која се држе до доспећа и која се иницијално признају по фер вредности кроз биланс успеха.

Извор: Народна банка Србије

3.2. Класификована актива

Укупна класификована (билансна и ванбилансна) актива на крају јуна 2018. године износила је 3.139,6 млрд динара и већа је за 52,3 млрд динара (1,7%) него на крају претходног тромесечја. Билансна актива која подлеже класификацији повећана је за 20,9 млрд динара, а ванбилансне ставке које се класификују за 31,4 млрд динара. У оквиру структуре билансних ставки које се класификују, најзначајније промене су забележиле категорије дугорочних кредита и депозита код банака, које су се повећале за 65,7 млрд динара, односно смањиле за 49,4 млрд динара, респективно. Доспела потраживања су смањена за 16,8 млрд динара (са смањењем учешћа у укупној билансној активи која подлеже класификацији са 5,5% на 4,7%). У оквиру ванбилансних ставки, највеће апсолутно повећање је евидентирано код неискоришћених преузетих обавеза (за 15,2 млрд динара), које са 504,8 млрд динара на крају јуна 2018. године и даље остају најзначајнија ванбилансна ставка која подлеже класификацији (учешће од 59,5% у укупним класификованим ванбилансним ставкама), као и код чинидбених гаранција (за 14,2 млрд динара).

Графикон 3.2. Укупна класификована актива
(у млрд RSD, у %)

Извор: НБС.

Најзначајнија промена у структури класификације билансне aktive у односу на претходно тромесечје било је повећање билансних ставки из категорије А и Б за 11,4 млрд динара, односно 32,7 млрд динара (највише у делу дугорочних кредита), док су категорије Г и Д смањене за 4,9 млрд динара, односно 18,4 млрд динара (смањење доспелих потраживања). Кључни разлог за смањење „лоше active” била је примена

Одлуке о рачуноводственом отпису билансне активе банке.¹⁰ Самим тим, побољшан је квалитет активе, јер је смањено учешће две најлошије категорије за 1,1 п.п., тако да учешће „лоше активе” у укупној класификованој билансној активи износи 10,8%.

Повећање укупних ванбилансних ставки које се класификују за 31,3 млрд динара резултат је повећања категорије А и Б за 3,1 и 29,2 млрд динара, највећим делом код неискоришћених преузетих обавеза и чинидбених гаранција, док су „лоше” категорија Г и Д на истом нивоу, тако да је учешће ванбилансне „лоше активе” смањено са 3,8% на 3,6% у укупно класификованим ванбилансним ставкама.

Као последица наведених кретања, обрачуната регулаторна резервисања за биланс смањена су у другом тромесечју за 19,5 млрд динара (7,5%) и износе 242,2 млрд динара, а обрачуната регулаторна резервисања за ванбиланс повећана су за 0,6%, до износа од 15,2 млрд динара.

Услед наведених промена, и укупна потребна резерва за процењене губитке по основу кредитног ризика (која се за сваког дужника утврђује као позитивна разлика регулаторних резервисања, с једне стране, и збира исправке вредности билансне активе и резервисања за губитке по ванбилансним ставкама, с друге стране) смањена је у истом периоду за 3,8 млрд динара (2,8%), на ниво од 133,2 млрд динара.

Уступљена потраживања у другом тромесечју 2018. године износила су 6,3 млрд динара, што је за 4,5 млрд динара више него у првом тромесечју 2018. године, односно за 9% више него у истом периоду претходне године. Сва потраживања која су реализована током првих шест месеци 2018. године (укупно 8,1 млрд динара) пренета су лицима изван банкарског сектора.

3.3. Кредити ¹¹

Током другог тромесечја 2018. године, бруто кредити банкарског сектора Србије у номиналном износу повећани су за 63,9 млрд динара и износе 2.120,5 млрд динара, што представља номиналан тромесечни раст од 3,1%, док, ако се посматра реалан раст, ови кредити су у другом тромесечју, без ефекта промене девизног курса, повећани за 2,6%, пре свега по основу раста кредита становништву.

¹⁰ У складу са Одлуком о рачуноводственом отпису билансне активе банке, банке су биле дужне да изврше рачуноводствени отпис (пренос билансне активе у ванбилансну евиденцију) билансне активе ниског степена наплативости (проблематични кредит код кога је обрачунати износ обезвређења који је банка евидентирала у корист исправке вредности, 100% његове бруто књиговодствене вредности).

¹¹ Кредити, у складу са Упутством о обавези и начину прикупљања, обраде и достављања података о стању и структури пласмана, потраживања и обавеза банака, обухватају следеће кредитне у динарима и у страниј валути: опозиви, по трансакционим рачунима, *overnight*, потрошачки, за ликвидности и обртна средства, извозни, инвестициони, стамбени, готовински, за плаћање увоза робе и услуга из иностранства, за куповину непокретности у земљи физичком лицу и остали кредити.

Табела 3.3. Промена нивоа бруто кредита
(у млн RSD, у %)

	Износ 30. 6. 2018.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2018.	31. 12. 2017.	31. 3. 2018.	31. 12. 2017.
Сектор финансија и осигурања	23.110	6.219	-890	36,8%	-3,7%
Јавни нефинансијски сектор	75.871	-5.509	-9.571	-6,8%	-11,2%
Привредна друштва	965.720	22.295	31.315	2,4%	3,4%
Сектор опште државе	25.555	-19	-1.275	-0,1%	-4,8%
Становништво	850.980	32.907	49.351	4,0%	6,2%
Страна лица и стране банке	41.960	8.990	-159	27,3%	-0,4%
Остали сектори	137.303	-1.009	-1.922	-0,7%	-1,4%
Укупни кредити	2.120.499	63.873	66.850	3,1%	3,3%

Извор: НБС.

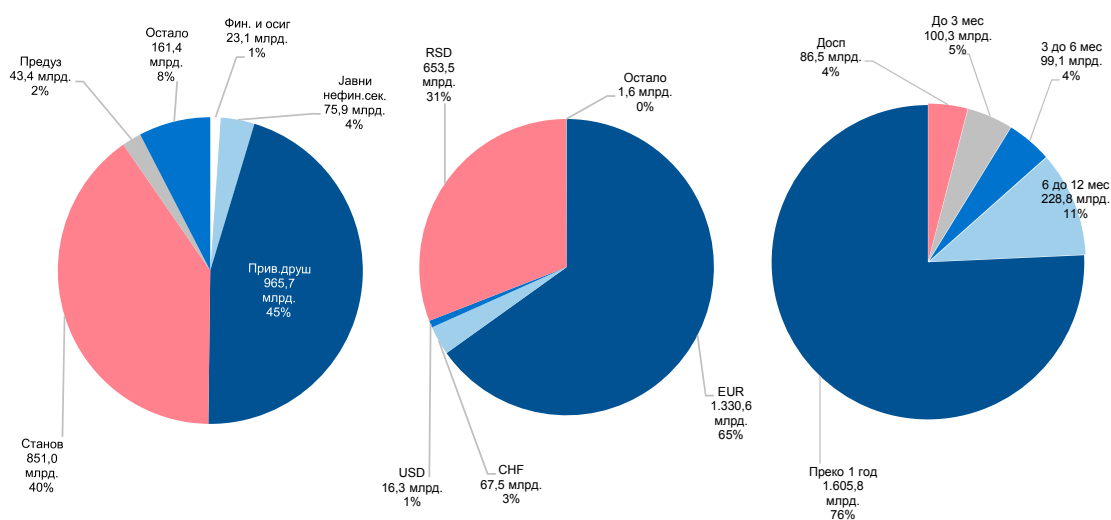
Повећање кредитне активности на бруто нивоу најизраженије је у сектору становништва, за 32,9 млрд динара (за 4,0% више него на крају претходног тромесечја), као и код привредних друштава, за 22,3 млрд динара (за 2,4% више него у претходном тромесечју). И овог тромесечја, повећање кредита датих становништву највећим делом је последица повећања динарских готовинских кредита и стамбених кредита индексираних девизном клаузулом, док је код кредита привредним друштвима раст првенствено забележен код кредита за ликвидност и обртна средства индексираних девизном клаузулом. Најзначајније номинално смањење кредитне активности на бруто нивоу забележено је у сектору других правних лица, у оквиру којих се издваја смањење код привредних друштава у стечају (за 6,5 млрд динара, односно 5,9 млрд динара). Са учешћима од 45,5% и 40,1% у укупним бруто кредитима, сектори привредних друштава и становништва и даље су најзаступљенији.

Валутна структура кредита банкарског сектора Србије и даље је претежно девизно индексирана. На крају другог тромесечја 2018. године, удео девизних и девизно индексираних кредита износио је 69,2%. Удео кредита индексираних валутном клаузулом креће се у распону од 84,5% код јавног нефинансијског сектора до 2,2% код сектора страних лица (код становништва износи 44,8%). Посматрано по врстама кредита, највеће учешће валутно индексираних кредита забележено је код извозних (100%), стамбених (99,7%) и инвестиционих кредита (91,3%), а најмање код готовинских кредита (0,9%). Доминантна валута индексације кредита у банкама у Србији је евро, са уделом од 65,2% у укупним кредитима (94,2% у укупним бруто девизним и девизно индексираним кредитима). Следе кредити у швајцарским францима, са уделом од 3,2% (4,6% укупних бруто девизних и девизно индексираних кредита) и америчким доларима, са уделом од 0,8% (1,1% укупних бруто девизних и девизно индексираних кредита), што је, поред номиналног, и релативно смањење бруто кредита у швајцарским францима за 3,1% у односу на март 2018. године.

На крају другог тромесечја 2018. године, на динарски портфолио односило се

30,8% укупних бруто кредита. Тренд раста готовинских кредита настављен је и у посматраном тромесечју, тако да су на крају јуна 2018. године ови кредити учествовали у укупним кредитима са 17,9%, при чему динарски готовински кредити чине преко 99% свих готовинских кредита.

Графикон 3.3. Структура бруто кредита банкарског сектора
(у млрд RSD)
(30. јун 2018.)

Извор: Народна банка Србије

Посматрано по преосталој рочности, структура бруто кредита није знатније промењена: удео дугорочних бруто кредита је повећан (са 75,0% на 75,7%), као и кредита по виђењу (са 0,9% на 1,2%), док је смањено учешће краткорочних кредита (са 19,2% на 19,0%), као и доспелих кредита (са 4,9% на 4,1%).

3.4. Проблематични кредити

Праћење нивоа и тренда проблематичних кредита од велике је важности за утврђивање могућих проблема у наплати потраживања и праћење кредитног ризика, будући да ови кредити и с њима повезани показатељи указују на погоршање квалитета кредитног портфолија банкарског сектора. Такође, додатна анализа проблематичних кредита у односу на извршене исправке њихове вредности, регулаторна резервисања и капитал даје увид у могућности банкарског сектора да неутралише губитке који настају као последица проблематичних кредита.

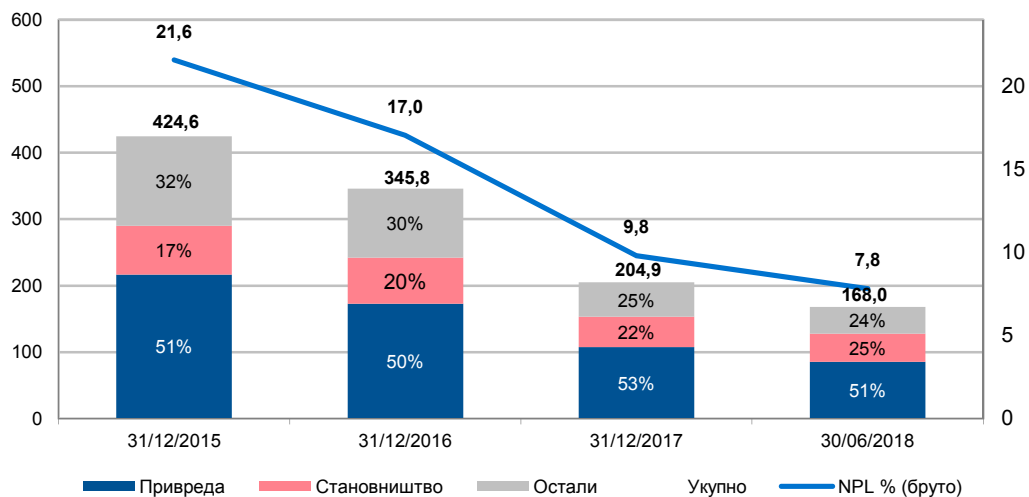
У складу с методологијом коју примењује Народна банка Србије, под проблематичним кредитима подразумева се стање укупног преосталог дуга сваког појединачног кредита (укључујући и износ доцње):

- по основу кога је дужник у доцњи (на начин предвиђен одлуком којом се уређује класификација билансне активе и ванбилансних ставки банке) дуже од 90 дана, или по основу плаћања камате или главнице;
- по коме је камата у висини тромесечног износа (и виша) приписана дугу, капитализована, рефинансирана или је одложено њено плаћање;
- по основу ког дужник касни мање од 90 дана, али је банка проценила да је способност дужника да отплати дуг погоршана и да је отплата дуга у пуном износу доведена у питање.

Бруто проблематични кредити (бруто NPL)

Укупни бруто проблематични кредити банкарског сектора су током другог тромесечја 2018. године смањени за 24,9 млрд динара и на крају јуна износили су 168,0 млрд динара. Смањење бруто проблематичних кредита ¹² током овог тромесечја по основу наплате износило је 15,6 млрд динара, док је по основу отписа смањено за додатних 14,5 млрд динара и уступања за 3,4 млрд динара.

¹² Обрачунато на основу података из извештаја *NPL 3* које банке достављају Народној банци Србије.

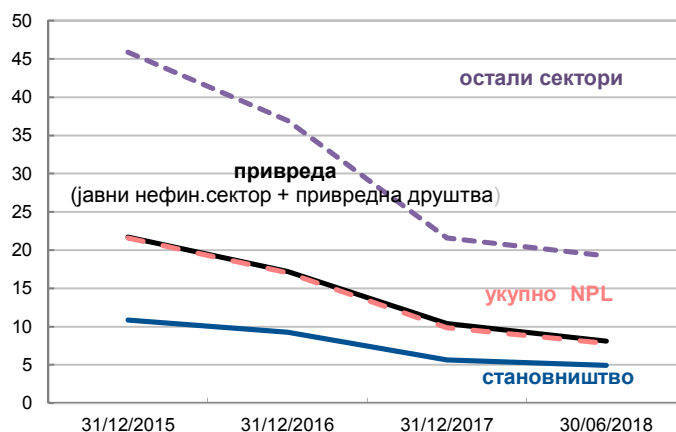
Графикон 3.4.1. Бруто проблематични кредити (NPL)
(у млрд RSD)

Извор: Народна банка Србије.

Пад бруто проблематичних кредита за 12,9%, уз раст укупних кредита за 2,7%, условио је даљи пад показатеља учешћа проблематичних кредита у укупним бруто кредитима за 1,4 п.п. у односу на крај претходног тромесечја, на ниво од 7,8%, што је њихов нови историјски минимум од прописивања једнообразне дефиниције и обавезе извештавања 2008. године.

Упркос паду за 15,2 млрд динара, и даље највећи део бруто проблематичних кредита долази из сектора привредних друштава (81,6 млрд динара на крају јуна 2018). Уз то, проблематични кредити сектора *Привредна друштва у стечају и друга правна лица у стечају* износе 30,1 млрд динара.

Код сектора становништва, бруто проблематични кредити износе 42,1 млрд динара, што чини 25,1% укупних бруто проблематичних кредита.

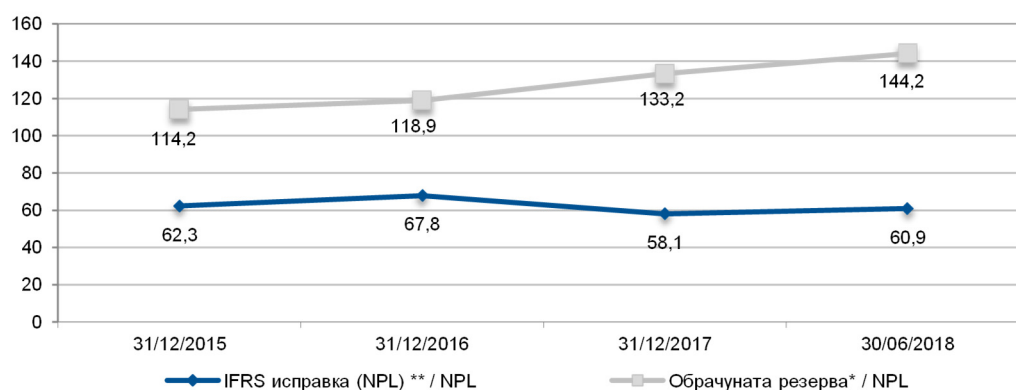
Графикон 3.4.2 Бруто NPL показатељ кључних сектора
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

Покриће проблематичних кредита

На крају другог тромесечја 2018. године, покриће укупних бруто проблематичних кредита обрачунатом резервом за процењене губитке по билансним ставкама износило је 144,2%, док је покриће припадајућом исправком вредности, упркос високом износу отписа, одржано на релативно високом нивоу од 60,9%.

Графикон 3.4.3. Покриће проблематичних кредита

* Обрачуната резерва за процењене губитке по билансним потраживањима (тзв. Loan loss reserve);

** Исправка вредности проблематичних кредита;

Извор: Народна банка Србије.

Проблематични кредити привредним друштвима

На крају другог тромесечја 2018. године, бруто проблематични кредити привредних друштава износили су 81,6 млрд динара и мањи су за 15,2 млрд динара (за 15,7%) него на крају претходног тромесечја, претежно услед наплате (8,4 млрд динара), отписа (5,9 млрд динара) и уступања (1,7 млрд динара).¹³

¹³ Обрачунато на основу података из извештаја *NPL* 3 које банке достављају Народној банци Србије.

Табела 3.4.1. Промене нивоа бруто проблематичних кредита привредних друштава по кључним привредним гранама
(у млн RSD, у %)

	Износ 30. 6. 2018.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2018.	31.12. 2017.	31. 3. 2018.	31.12. 2017.
Пољопривреда	1.952	-221	-410	-10,2%	-17,4%
Прерађивачка индустрија	42.020	-3.368	-4.438	-7,4%	-9,6%
Грађевинарство	8.479	-3.363	-4.646	-28,4%	-35,4%
Трговина	14.996	-4.687	-6.654	-23,8%	-30,7%
Саобраћај, хотели/ресторани, комуникације	4.172	-572	-553	-12,1%	-11,7%
Пословање некретностима	9.739	-2.883	-3.997	-22,8%	-29,1%

Извор: НБС.

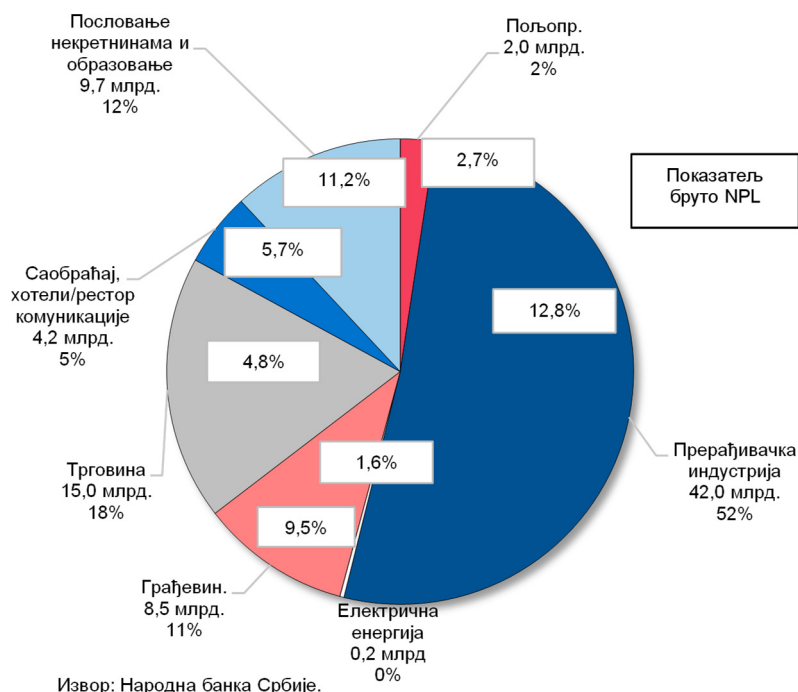
Посматрано по привредним гранама, у укупним проблематичним кредитима привредних друштава и даље највећи удео имају прерађивачка индустрија (удео од 51,5%, уз показатељ бруто проблематичних кредита од 12,8%), трговина (удео од 18,4%, уз показатељ бруто проблематичних кредита од 4,8%), пословање некретностима (удео од 11,9%, уз показатељ бруто проблематичних кредита од 11,2%) и грађевинарство (удео од 10,4%, уз показатељ бруто проблематичних кредита од 9,5%). Овог тромесечја, код свих грана је приметно смањење показатеља проблематичних кредита. Најзначајније смањење је код грађевинарства (4,4 п.п.), пословања некретностима (3,1 п.п.) и прерађивачке индустрије (1,6 п.п.).

Табела 3.4.2. Показатељ бруто проблематичних кредита за привредна друштва по гранама
(у %)

	30. 6. 2018.	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)	
		31. 3. 2018.	31.12. 2017.
Пољопривреда	2,7%	-0,5	-0,6
Прерађивачка индустрија	12,8%	-1,6	-1,8
Грађевинарство	9,5%	-4,4	-6,1
Трговина	4,8%	-1,5	-2,2
Саобраћај, хотели/ресторани, комуникације	5,7%	-1,2	-1,2
Пословање некретностима	11,2%	-3,1	-4,8

Извор: НБС.

Графикон 3.4.4. Структура проблематичних кредита привредних друштава
(30. јун 2018.)

Проблематични кредити физичким лицима¹⁴

Учешће бруто проблематичних кредита пласираних физичким лицима је континуирано испод просека укупног портфолија и на крају другог тромесечја 2018. године износило је 5,1%, што је за 0,3 п.п. ниже него на крају претходног тромесечја.

Проблематични кредити пласирани физичким лицима су на крају другог тромесечја 2018. године износили 48,5 млрд динара и смањени су за 3,1% у односу на крај претходног тромесечја. Проблематични кредити су смањени код свих врста кредита (релативно посматрано, највише смањење бележе кредитне картице 11,8% и минуси по текућим рачунима 7,8%), изузев готовинских кредита (који су повећани за 0,4 млрд динара, или 2,7%).

¹⁴ Становништву, предузетницима, приватним домаћинствима са запосленим лицима и регистрованим пољопривредним произвођачима.

Табела 3.4.3. Промене нивоа бруто проблематичних кредита физичким лицима по наменама
(у млн РСД, у %)

	износ 30/06/2018	Промена у односу на претходне периоде			
		номинална		релативна	
		31/03/2018	31/12/2017	31/03/2018	31/12/2017
Стамбени кредити	20.997	-606	-834	-2,8%	-3,8%
Готовински кредити	15.049	396	-244	2,7%	-1,6%
Кредитне картице	1.755	-236	-944	-11,8%	-35,0%
Минусни салдо по тек. рачунима	1.780	-150	-699	-7,8%	-28,2%
Потрошачки кредити	517	-10	-94	-1,8%	-15,4%
Остало	8.410	-931	-1.691	-10,0%	-16,7%
Укупно	48.508	-1.537	-4.506	-3,1%	-8,5%

Извор: Народна банка Србије

Тренд смањења показатеља проблематичних кредита сектора физичких лица детерминисан је пре свега растом кредитне активности услед повећања готовинских кредита. Њихово учешће у укупним бруто кредитима физичким лицима на крају јуна 2018. године износило је 41,8%, што је пораст (за 28,7 млрд динара, или 7,7%) у односу на крају марта 2018. године, када је износило 40,4%. У исто време, њихово учешће у укупним проблематичним кредитима физичких лица повећано је на 31,0%, колико је износило на крају јуна 2018. године. Међутим, показатељ бруто проблематичних кредита ових кредита је најнижи (3,8% на крају јуна 2018. године). Категорија кредита за стамбену изградњу учествује са 38,4%, са учешћем од 43,3% у односу на укупан износ бруто проблематичних кредита.

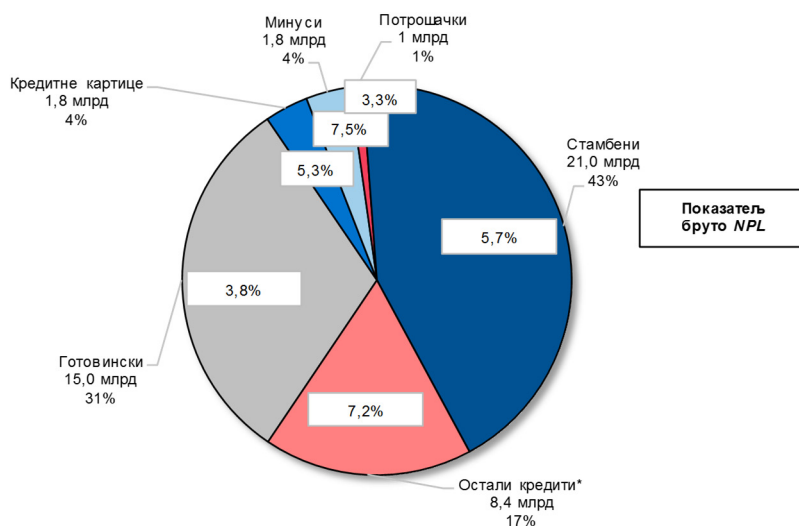
Табела 3.4.4. Показатељ проблематичних кредита за физичка лица по намени
(у %)

	30. 6. 2018.	Промена у односу на претходне периоде (п.п.)	
		31. 3. 2018.	31.12. 2017.
Стамбена изградња	5,7%	-0,3	-0,4
Готовински кредити	3,8%	-0,2	-0,5
Кредитне картице	5,3%	-0,8	-1,6
Минусни салдо по текућим рачунима	7,5%	-0,6	-3,3
Потрошачки кредити	3,3%	-0,3	-1,1

Извор: НБС.

Највиши показатељ бруто проблематичних кредита физичких лица на крају јуна 2018. године (7,5%) забележен је у категорији *минуси по текућим рачунима* (чије је учешће у укупним кредитима датим физичким лицима 2,5%, а у укупним проблематичним кредитима тих лица 3,7%). Следе стамбени кредити, с показатељем 5,7%, и кредитне картице, с показатељем 5,3% (чије је учешће у укупним кредитима датим физичким лицима 3,4%, а у укупним проблематичним кредитима тих лица 3,6%) и готовински са 3,8%. Смањен је показатељ бруто проблематичних кредита код свих намена кредита пласираних физичким лицима.

Графикон 3.4.5. Структура проблематичних кредита физичким лицима
(30. 6. 2018)

*Остали кредити = пољопривредна делатност, обављање других делатности, кредити за куповину аутомобила и остали кредити физичким лицима.

Извор: НБС.

Када се посматрају проблематични кредити физичким лицима у односу на њихову исправку вредности, стамбени кредити су категорија с најнижом исправком вредности (45,9% у односу на бруто проблематичне кредите), јер су, по правилу, с далеко већим степеном покривености средствима обезбеђења. Код минуса по текућим рачунима, кредитних картица и готовинских кредита исправка вредности је много значајнија (77,9%, 67,5% и 65,4%, респективно).

4. ПАСИВА БАНКАРСКОГ СЕКТОРА

4.1. Структура извора средстава

Примарни извор финансирања банака у Србији чине примљени депозити,¹⁵ са учешћем у укупној пасиви од 70,5%. Следе сопствени извори финансирања, који на крају другог тромесечја 2018. године учествују у пасиви са 19,1%, док примљени кредити чине 5,6% пасиве.

Табела 4.1. Промена кључних позиција пасиве банкарског сектора
(у млн RSD, у %)

	Износ 30. 6. 2018.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2018.	31. 12. 2017.	31. 3. 2018.	31. 12. 2017.
Депозити и остале обавезе	2.717.929	95.884	105.682	3,7%	4,0%
<i>према банкама, ДФО и централној банци</i>	401.110	9.126	21.659	2,3%	5,7%
<i>према другим комитентима</i>	2.316.820	86.758	84.024	3,9%	3,8%
Обавезе по основу деривата намењених заштити од ризика	486	-86	-87	-15,0%	-15,2%
Субординиране обавезе	29.096	-4.191	-4.194	-12,6%	-12,6%
Резервисања	10.058	-411	-1.102	-3,9%	-9,9%
Акцијски капитал	396.051	-796	-8.496	-0,2%	-2,1%
Добитак	81.355	-24.779	-19.383	-23,3%	-19,2%
Губитак	26.667	-6.653	-7.838	-20,0%	-22,7%
Резерве и нереализовани губици	212.626	9.307	16.290	4,6%	8,3%
Остало	55.487	8.218	10.482	17,4%	23,3%
Укупна пасива	3.476.423	89.799	107.031	2,7%	3,2%

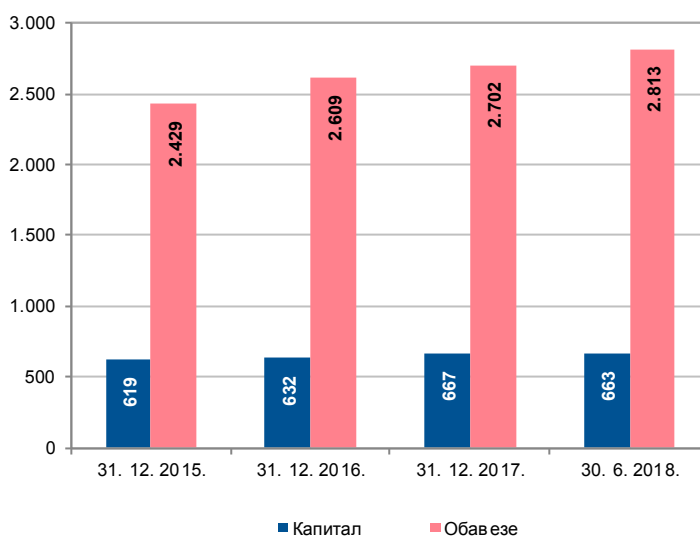
¹ До 2018. године овим су биле обухваћене следеће ставке у билансу: *Финансијске обавезе које се иницијално признају по фер вредности кроз биланс успеха и Издате сопствене хартије од вредности и друга позајмљена средства.*

Извор: НБС.

¹⁵ Укључују трансакционе и остале депозите, као део категорије: *Депозити и остале обавезе према банкама, другим финансијским организацијама и централној банци и Депозити према другим комитентима.*

Укупне обавезе банкарског сектора веће су за 99,4 млрд динара (3,7%) него на крају претходног тромесечја. Повећање нивоа обавеза углавном је резултат пораста категорије *Депозити и остале обавезе према другим комитентима* за 86,8 млрд динара (3,9%) и категорије *Депозити и остале обавезе према банкама* за 9,1 млрд динара (2,3%).

Графикон 4.1. Капитал и обавезе банкарског сектора
(у млрд RSD)

Извор: НБС.

Укупан капитал банкарског сектора је у току другог тромесечја 2018. године номинално смањен за 9,6 млрд динара (за 1,4%), тако да је и учешће капитала у укупној билансној пасиви незнатно смањено (са 19,9% на 19,1%). У структури капитала, највеће промене су забележене код добитка ранијих година (смањење за 42,8 млрд динара) и резерви (повећање за 9,3 млрд динара). Смањење добитка ранијих година последица је расподеле добити на резерве, покриће губитка ранијих година (у износу од 7,0 млрд динара) и исплату дивиденди. Акционарски капитал је смањен за 0,8 млрд динара (0,2%), као резултат одузимања дозволе за рад једној банци у посматраном тромесечју.

У погледу валутне структуре, током другог тромесечја 2018. године смањен је удео динарских извора финансирања (укључујући капитал) са 43,8% на 43,5%. Код девизног и девизно-индексираног дела пасиве, доминантна валута је и даље евро (са 91,6% укупних обавеза у девизном знаку), док остатак углавном чине обавезе у америчким доларима (4,7%) и швајцарским францима (2,8%).

4.2. Депозити

Укупни примљени депозити банака на крају другог тромесечја 2018. године износили су 2.450,0 млрд динара, што је за 75,4 млрд динара (3,2%) више него на крају претходног тромесечја. На наведено повећање у највећој мери је утицао пораст депозита привредних друштава (за 49,2 млрд динара) и становништва (за 19,9 млрд динара).

На крају другог тромесечја 2018. године, динарски депозити су повећани за 39,6 млрд динара, а девизни и девизно-индексиран депозити за 35,8 млрд динара. Услед овога, учешће девизних и девизно индексираних депозита у укупним депозитима смањено је са 69,0% на 68,4%. Доминантна валута је евро, са уделом у укупним девизним и девизно-индексираним депозитима са 91,0%. Остатак девизних и девизно индексираних депозита већином се односи на депозите у америчким доларима (5,3%) и швајцарским францима (2,7%).

Када се структура депозита посматра по иницијалној (уговореној) рочности, и даље су доминантна категорија депозити по виђењу (62,0%), потом депозити уговорени до једне године, који чине 25,3%, док је 12,7% свих депозита уговорено на рок дужи од годину дана.

Краткорочно депонована средства (посматрано по преосталој рочности) чине већински део примљених депозита банака у Србији. Преко половине свих депозита банкарског сектора чине депозити по виђењу (62,2% с доспелим депозитима), следе депозити с преосталом рочношћу до једне године, са учешћем од 30,3%, док депозити с преосталом рочношћу преко годину дана учествују са 7,5% у укупним депозитима. У односу на претходно тромесечје, највише је порасло учешће код депозита по виђењу (1,3 п.п.), услед пораста трансакционих депозита примљених од привредних друштава и становништва.

Табела 4.2. Промене нивоа депозита
(у млн RSD, у %)

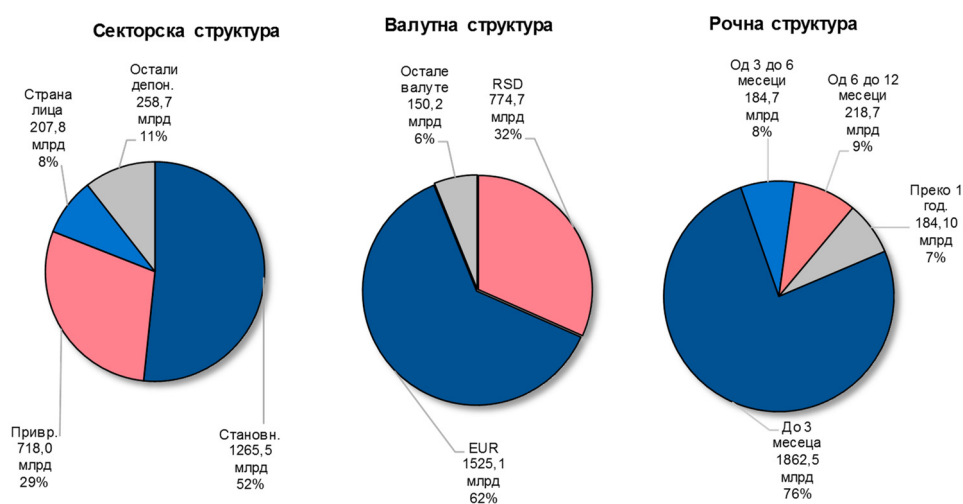
	Износ 30.6.2018.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31.3.2018.	31.12.2017.	31.3.2018.	31.12.2017.
Сектор финансија и осигурања	66.478	4.173	3.006	6,7%	4,7%
Јавни нефинансијски сектор	129.468	-790	-10.855	-0,6%	-7,7%
Сектор привредних друштава	588.571	49.219	34.665	9,1%	6,3%
Сектор опште државе	43.351	2.984	10.237	7,4%	30,9%
Становништво	1.265.545	19.915	42.578	1,6%	3,5%
Страна лица и стране банке	207.825	-7.283	13.763	-3,4%	7,1%
Остали сектори	148.788	7.154	-3.803	5,1%	-2,5%
Укупни депозити	2.450.026	75.370	89.592	3,2%	3,8%

Извор: НБС.

Укупни депозити становништва у страној валути су на крају другог тромесечја 2018. године износили 1.095,2 млрд динара (раст од 1,0% у односу на крај претходног тромесечја) и чине их претежно штедни депозити (63,7%).

У поређењу са стањем на крају претходног тромесечја, рачуни штедних депозита становништва¹⁶ смањени су за 1,5 млрд динара (0,2%) и на крају другог тромесечја 2018. године износили су 745,3 млрд динара. Поменути пад је резултат смањења штедних улога у страној валути (за 2,8 млрд динара) при апрецијацији динара од 0,3%, као и повећања штедних улога у динарима (за 1,3 млрд динара). Девизна штедња представља доминантну категорију у укупним штедним депозитима становништва, са уделом од 93,6%, док је удео динарске штедње на крају јуна 2018. године износио 6,4%.

Графикон 4.2. Структура депозита банкарског сектора Србије (30. јун 2018)

Извор: НБС.

¹⁶ Рачуни 402 и 502 из Контног оквира, Сектор 6 (домаћа физичка лица и страна физичка лица – резиденти).

4.3. Укупно кредитно задужење банака

На крају другог тромесечја 2018. године, стање укупног кредитног задужења банкарског сектора износило је 262,2 млрд динара, што је за 20,3 млрд динара (8,4%) више него у претходном тромесечју.

Табела 4.3. Промена нивоа кредитног задужења банака

(у млн RSD, у %)

	Износ 30.6.2018.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31.3.2018.	31.12.2017.	31.3.2018.	31.12.2017.
<i>Overnight</i>	56.146	21.182	19.779	60,6%	54,4%
Примљени кредити	194.414	3.588	-3.731	1,9%	-1,9%
Остале финансијске обавезе	11.608	-4.485	-144	-27,9%	-1,2%
Укупно	262.169	20.284	15.903	8,4%	6,5%

Извор: НБС.

Највећу појединачну ставку у укупном кредитном задужењу представљају примљени кредити (доминантно од матичних банака, повезаних банака у оквиру исте групације и међународних финансијских институција), са уделом од 74,2% (на крају претходног тромесечја: 78,9%) и номиналним износом већим за 3,6 млрд динара него у претходном тромесечју. Следе обавезе по *overnight* кредитима, са учешћем од 21,4% (на крају претходног тромесечја: 14,5%), које су у другом тромесечју повећане за 21,2 млрд динара, док остале финансијске обавезе чине 4,4% (на крају претходног тромесечја: 6,7%) и мање су за 4,5 млрд динара.

Највећи повериоци банака у овом делу су страна лица (првенствено стране банке) са 70,6% и сектор опште државе (првенствено републички органи и организације) са 15,6%.

Преовлађујућа валута задужења је евро, која са 230,5 млрд динара (крај претходног тромесечја: 209,3 млрд динара) чини 87,9% укупног кредитног задужења. Обавезе у динарима износе 25,8 млрд динара (крај претходног тромесечја: 28,2 млрд динара) и чине 9,8% укупног кредитног задужења, док банке у америчким доларима и швајцарским францима дугују 2,8 млрд динара и 2,6 млрд динара, респективно (крај претходног тромесечја: 1,8 млрд динара и 2,5 млрд динара, респективно), што је 1,1% и 1,0% укупног кредитног задужења.

4.4. Обавезе према иностранству

На крају другог тромесечја 2018. године, укупан дуг банака према иностранству по кредитним пословима био је на нивоу од 185,0 млрд динара и већи је за 16,6 млрд динара (9,9%) од дуга у претходном тромесечју. Повећано је задужење код *overnight* кредита за 11,7 млрд динара (добитених од страних банака) и примљених кредита из иностранства (за 8,5 млрд динара, такође од страних банака). Задржан је висок степен концентрације у овом сегменту, јер се од 13 банака које имају примљене кредите из иностранства издваја пет банака са 79,8% целокупног износа поменутог задужења. Такође, узети *overnight* кредити из иностранства евидентирани су код четири банке, при чему једна банка доминантно учествује у овој категорији (са 78,5%).

Дугорочни кредити преовлађују у рочној структури задужења у иностранству, са учешћем од 79,1% (на крају претходног тромесечја: 80,8%).

Табела 4.4. Промена нивоа кредитног задужења банака у иностранству

(у млн RSD, у %)

	Износ 30. 6. 2018.	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31. 3. 2018.	31. 12. 2017	31. 3. 2018.	31.12.2017.
<i>Overnight</i>	19.569	11.667	9.960	147,6%	103,7%
Примљени кредити	161.970	8.491	3.402	5,5%	2,1%
Остале финансијске обавезе	3.453	-3.528	1.730	-50,5%	100,4%
Укупно	184.992	16.630	15.092	9,9%	8,9%

Извор: НБС.

Валутна структура кредитног задужења у иностранству доминантно је у еврима – 97,3%, уз промену у односу на претходно тромесечје (повећање за 3,3 п.п.). Следи задужење у швајцарским францима, са уделом од 1,4%.

4.5. Субординиране обавезе

Укупне субординиране обавезе банака у Србији су на крају другог тромесечја 2018. године износиле 29,0 млрд динара, што је за 12,2% мање него на крају претходног тромесечја, чиме је настављен тренд њиховог смањења, које је само на нивоу 2017. године износило 27%.

Укупне субординиране обавезе, посматране према повериоцима, структуриране су на следећи начин: према страним банкама је 71,7%, страним правним лицима 26,7% и према привредним друштвима 1,6%.

Валутна структура је следећа: учешће субординираних обавеза у еврима је 75,5%; обавезе у швајцарским францима су повећане на 22,5%; обавезе у динарима чиниле су 1,6%; преосталих 0,4% је у осталим валутама.

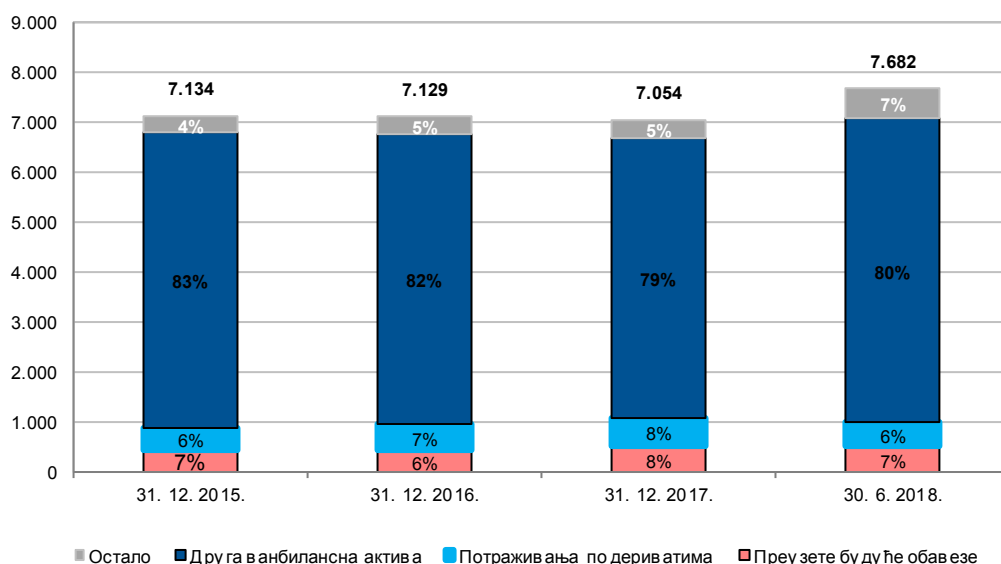
Присутна је висока концентрација, будући да се од укупно 13 банака које имају ове обавезе, једна банка издваја по висини субординираних обавеза са преко 30% свих субординираних обавеза банкарског сектора, односно прве три банке имају преко 56% укупног износа субординираних обавеза.

Ако се имају у виду регулаторна ограничења за укључивање субординираних обавеза у допунски, односно регулаторни капитал, од укупних субординираних обавеза, банке су у допунски капитал укључиле 56,7% наведеног износа.

5. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ

На крају другог тромесечја 2018. године, укупне ванбилансне ставке на нивоу банкарског сектора износиле су 7.682,0 млрд динара и њихов ниво је смањен у односу на крај претходног тромесечја (за 3,1%), првенствено по основу смањења у сегменту *Друга ванбилансна актива* (за 212,4 млрд динара) и *Деривати* (за 108,9 млрд динара). У оквиру ставке *Друга ванбилансна актива* (која је доминантна у ванбилансу са уделом од 79,6%), највећи пад од 285,6 млрд динара забележен је код *Примљених гаранција и других јемства за измирење обавеза дужника банке*. Остале значајније ванбилансне ставке су *Деривати*, са учешћем од 6,1%, и *Дате гаранције и друга јемства*, са учешћем од 4,1%.

Графикон 5.1. **Ванбилансне ставке**
(у млрд RSD, у %)

Извор: НБС.

Од 1. јануара 2018. године, с применом измена и допуна Контног оквира за банке, уведена су два нова рачуна за исказивање отписаних финансијских средстава која су пренета у ванбилансну евиденцију (у динарима и у страној валути), а ради евидентирања у складу са Одлуком о рачуноводственом отпису билансне активе банака. На крају другог тромесечја 2018. године, банкарски сектор је на овим рачунима исказао 207,7 млрд динара, што је за 14,8 млрд динара (7,6%) више него у претходном тромесечју.

И даље се највећи део свих ванбилансних ставки (88,9%) односи на неризичне позиције, и то: примљена материјална средства обезбеђења, примљене гаранције и друга јемства за измирење обавеза дужника банке, кастоди послове и осталу ванбилансну активу.

Део ванбилансних ставки који се класификује (односно који се сматра ризичним) на крају другог тромесечја 2018. године износио је 849,1 млрд динара (повећање за 31,3 млрд динара, или 3,8%).

На крају другог тромесечја 2018. године, преузете будуће обавезе¹⁷ износиле су 535,6 млрд динара (повећање за 33,8 млрд динара, или 6,7%, у односу на крај претходног тромесечја) и чиниле су 7,0% укупних ванбилансних ставки (6,3% претходног тромесечја).

Табела 5.1. Промене нивоа ванбилансних позиција банкарског сектора Србије
(у млн RSD, у %)

	Износ 30.6.2018	Промена у односу на претходне периоде			
		Номинална		Релативна	
		31.3.2018.	31.12.2017.	31.3.2018.	31.12.2017.
Дате гаранције и друга јемства	313.425	18.741	9.810	6,4%	3,2%
Потраживања по дериватима	465.143	-108.850	-109.378	-19,0%	-19,0%
Преузете и остале неопозиве обавезе	222.166	15.039	-3.289	7,3%	-1,5%
Хартије од вредности примљене у залог	189.329	6.107	10.994	3,3%	6,2%
Јемства за обавезе	96.106	-719	-925	-0,7%	-1,0%
Отписана финансијска средства ¹	207.715	14.757		7,6%	
Друга ванбилансна актива	6.111.720	-212.427	511.350	-3,4%	9,1%
Остало	76.419	18.724	1.628	32,5%	2,2%
Укупна ванбилансна актива	7.682.023	-248.626	627.907	-3,1%	8,9%

¹ Ставка ванбилансне активе уведена од 1. јануара 2018. године.

Извор: НБС.

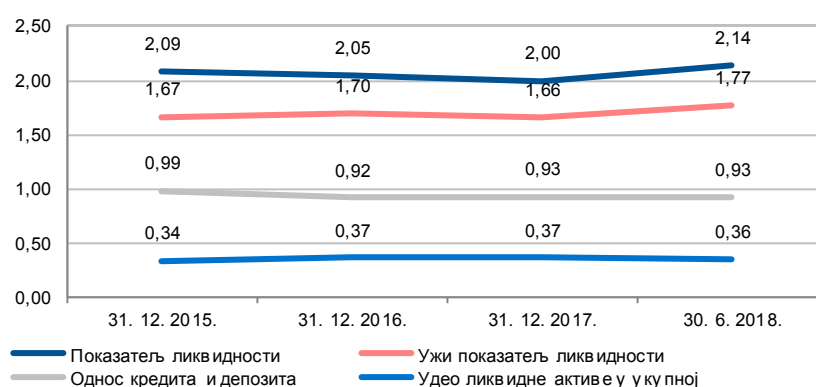
¹⁷ Дате гаранције и друга јемства, преузете неопозиве обавезе за неповучене кредите и пласмане и остале преузете неопозиве обавезе.

6. ЛИКВИДНОСТ БАНАКА

Банкарски сектор Србије располаже значајним вишковима ликвидних средстава у дужем временском периоду, с обзиром на референтне вредности показатеља ликвидности. Просечан месечни показатељ ликвидности банака на крају другог тромесечја 2018. године износио је 2,14 и двоструко је виши од регулаторног минимума од 1,0. Ужи показатељ ликвидности на нивоу банкарског сектора износио је 1,77 (прописани минимум је 0,7). Учешће ликвидне aktive у укупној билансној активи банкарског сектора је стабилно и достиже 35,9% на крају другог тромесечја 2018. године.

На крају другог тромесечја 2018. године, стање пласмана банака по репо трансакцијама с Народном банком Србије повећано је у односу на март 2018. године, са 40,0 млрд дина на 65,0 млрд динара, уз смањен број банака које су пласирале средства у репо трансакције (са 16 на 14 банака). Укупан износ државних хартија од вредности на крају јуна 2018. године износио је 656,8 млрд динара, што је за 1,2% више него на крају марта.

Графикон 6.1. Показатељи ликвидности банкарског сектора

Извор: НБС.

Да би се додатно ојачала отпорност банкарског сектора,¹⁸ уведен је показатељ покрића ликвидном активом. Овај показатељ представља однос заштитног слоја ликвидности (који чини висококвалитетна ликвидна актива) и нето одлива ликвидних средстава банке до којих би дошло у наредних 30 дана од дана израчунавања овог показатеља у претпостављеним условима стреса.

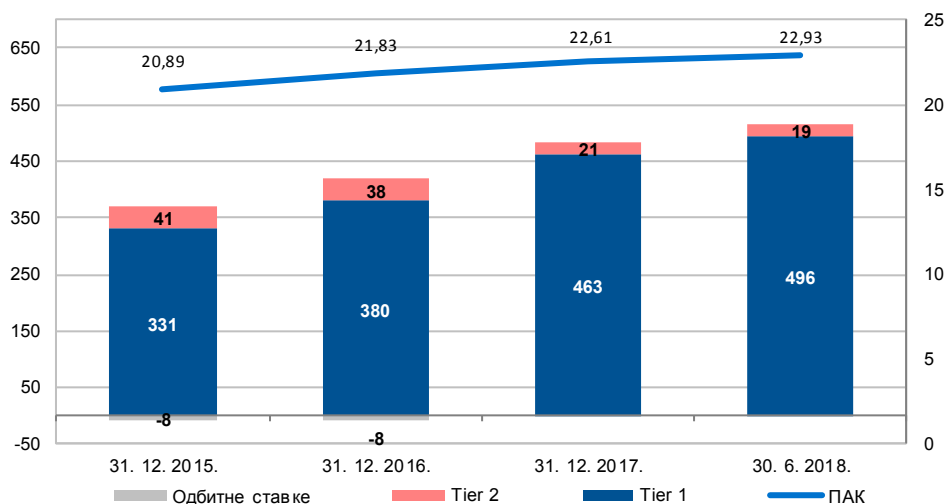
Почев од 1. јануара 2018. године, банке су дужне да овај показатељ одржавају на нивоу који није нижи од 100% (прописане минималне вредности су исте као и у Европској унији). На дан 30. јуна 2018. године показатељ покрића ликвидном активом на нивоу банкарског сектора износио је 218,31%.

7. АДЕКВАТНОСТ КАПИТАЛА

Банкарски сектор Србије је адекватно капитализован, и са аспекта оствареног нивоа показатеља адекватности капитала,¹⁹ и у погледу структуре регулаторног капитала. На крају јуна 2018. године, просечна вредност показатеља адекватности капитала на нивоу банкарског сектора Србије износила је 22,93% (март 2018. године: 22,71%). Остварена капитална адекватност знатно је изнад минимума који је прописала Народна банка Србије (8%).

На крају јуна 2018. године, просечна вредност показатеља адекватности основног капитала на нивоу банкарског сектора Србије износила је 22,07% (март 2018. године: 21,78%), а показатеља адекватности основног акцијског капитала – 22,00% (март 2018. године: 21,71%).

Графикон 7.1. Регулаторни капитал и ПАК*

* ПАК = регулаторни показатељ адекватности капитала

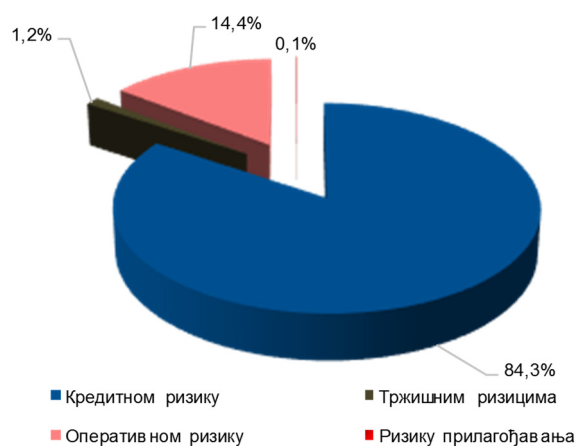
Извор: НБС.

¹⁹ Ради усклађивања с релевантним правним актима Европске уније у области банкарства, као и повећања отпорности банкарског сектора, Народна банка Србије је донела нове прописе којима се усклађује са захтевима из стандарда Базел III почев од 30. јуна 2017. године. Прописани минимални показатељ адекватности капитала смањен је са 12% на 8%, а паралелно су уведени заштитни слојеви капитала (заштитни слој за очување капитала, контрациклични заштитни слој капитала, заштитни слој капитала за структурни системски ризик, заштитни слој капитала за системски значајне банке).

Нижа стопа раста укупне ризичне aktive у другом тромесечју 2018. године (4,0%), у односу на стопу раста капитала у истом периоду (4,9%), имала је за последицу благо повећан показатељ адекватности капитала (за 0,22 п.п.). Пораст ризичне active за 85,8 млрд динара последица је повећања ризичне active по основу изложености за кредитни ризик за 83,1 млрд динара. Повећање ризичне active по основу изложености кредитном ризику првенствено је у делу изложености према привредним друштвима и физичким лицима. Ризична active по основу изложености тржишним ризицима такође је повећана (за 2,0 млрд динара), и то првенствено код изложености ценовном ризику у дужничким хартијама од вредности. Изложености осталим ризицима су незнатно повећане.

Графикон 7.2. Ризична active по основу изложености

(у %)
(30.6. 2018)

Извор: НБС.

У структури ризичне active, доминантно учешће има кредитни ризик (84,3%), с обзиром на традиционалне пословне моделе банака ослоњене на кредитирање привреде и становништва. Следи оперативни ризик са уделом од 14,4%, док је учешће тржишних ризика и ризика прилагођавања кредитне изложености на занемарљиво ниском нивоу – 1,2% и 0,05%, респективно.

За раст регулаторног капитала у другом тромесечју 2018. године, као и на нивоу целе 2017. године, највише је заслужно смањење потребне резерве. У другом тромесечју 2018. године, регулаторни капитал је повећан за 4,9% (у апсолутном износу за 24,3 млрд динара), док је током првог полугодишта 2018. године забележена стопа раста од 6,3%. Регулаторни капитал банкарског сектора на крају извештајног тромесечја 2018. године износио је 515,0 млрд динара.

Структуру регулаторног капитала чине: основни капитал (*Tier 1*), с непромењеним учешћем од 96,3%, и допунски капитал (*Tier 2*), са уделом од 3,7%. Основни капитал (као најквалитетнији део регулаторног капитала) чине основни акцијски капитал (са учешћем од 99,7% у основном капиталу) и додатни основни капитал (0,3% учешћа).

На крају другог тромесечја 2018. године, Основни капитал банкарског сектора²⁰ износио је 495,8 млрд динара, што је за 5,4% (или 25,3 млрд динара) више него у марту 2018. године. Највећи позитиван ефекат на ниво основног капитала банака имало је ослобађање 10,9 млрд динара потребне резерве за процењене губитке по основу кредитног ризика. Допунски капитал банкарског сектора смањен је у односу на крај претходног тромесечја за 1,0 млрд динара (5,1%) и износи 19,2 млрд динара услед смањења субординираних обавеза које се укључују у допунски капитал за 1,0 млрд динара. Преференцијалне кумулативне акције су на приближно истом нивоу (2,6 млрд динара).

Показатељ леверица обрачунава се као однос основног капитала и укупног износа изложености банке, у складу са изменама и допунама Одлуке о извештавању банака, које су усвојене децембра 2016. године и које се примењују од 30. јуна 2017. године. Укупна изложеност представља збир билансних и ванбилансних изложености, изложености по основу деривата, као и увећања за ризик друге уговорне стране по основу репо и реверзних репо трансакција, трансакција кредитирања трговине хартијама од вредности, уговора о узимању и давању у зајам хартија од вредности или робе и трансакција с дугим роком измирења.

На нивоу банкарског сектора, показатељ леверица је на дан 30. јуна 2018. године износио 12,45%,²¹ истовремено одражавајући стабилно кретање од момента увођења.

²⁰ По регулативи Базела III, између осталог, основни и допунски капитал се не умањују за припадајући део одбитних ставки од регулаторног капитала, већ сваки има своје одбитне ставке.

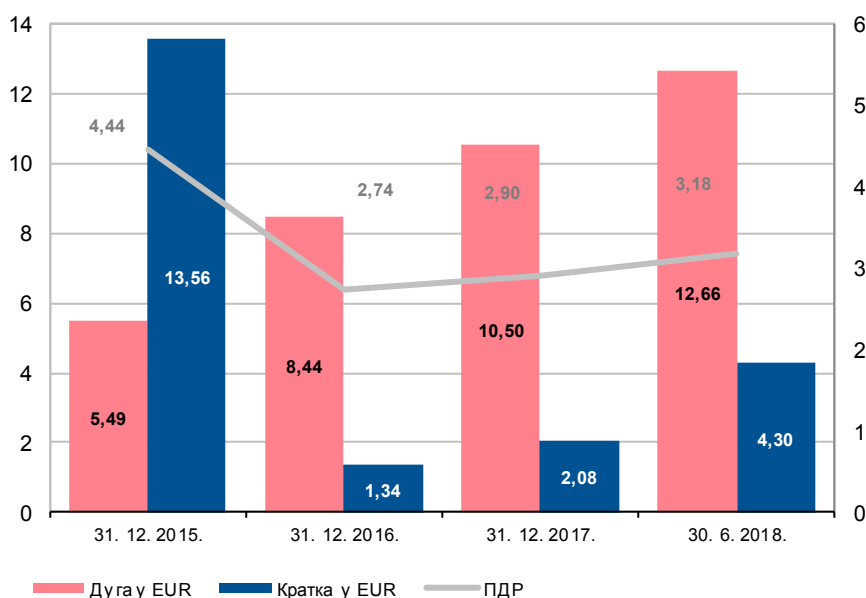
²¹ По стандардима Базел III, минимална вредност овог показатеља је прописана на 3%.

8. ДЕВИЗНИ РИЗИК

На крају другог тромесечја 2018. године, банкарски сектор Србије је исказао дугу отворену девизну позицију, у укупном износу од 16,3 млрд динара (без позиције у злату). Нето дуга отворена девизна позиција евидентирана је код 18 банака, а нето кратка отворена девизна позиција код преосталих десет банака.

Банке у Србији су на дан 30. јуна 2018. године исказивале нето дугу отворену позицију у еврима (12,66 млрд динара), америчким доларима (2,81 млрд динара) и у швајцарским францима (0,33 млрд динара)

Графикон 8.1. Тромесечни преглед дуге и кратке девизне позиције за евро и показатељ девизног ризика (у млрд RSD)

Извор: НБС.

На крају јуна 2018. године, показатељ девизног ризика на нивоу целокупног банкарског сектора Србије износио је 3,18%, осликавајући релативно низак девизни ризик у односу на максимално прописану вредност показатеља девизног ризика (20% вредности капитала банака).

У структури дериватних финансијских инструмената, које банке користе у процесу управљања девизним ризиком, највише се примењују валутни форвард (*forward*) и валутни своп (*swap*) термински уговори.

Форвард уговоре банке најчешће закључују с привредним друштвима, омогућавајући им на тај начин да редовно сервисирају новчане обавезе према трећим лицима по уговореном курсу на фиксни датум у будућности. На крају другог тромесечја 2018. године,²² пословне банке су у валутним форвард уговорима подједнако заузимале нето кратку позицију у еврима и динарима (по 47%), док су најмање заузимале нето кратку позицију у америчким доларима (6%) на уговорени датум у будућности.

Доминантан удео у трансакцијама с дериватима у банкарском сектору Србије имају валутни своп уговори. Валутне своп уговоре пословне банке углавном уговарају са страним финансијским институцијама, укључујући и већинске стране власнике, као и остале финансијске институције из матичних банкарских групација. Пословне банке су у своп уговорима највише држале дугу позицију у валутама: евро (76,5% свих активних своп трансакција) и швајцарски франак (16,4% активних своп трансакција). Дуга позиција у осталим валутама је износила 7,1% вредности свих активних своп трансакција. Најчешће коришћени валутни пар који се размењује у своп уговорима јесте евро/динар, на који се односи 37% активних своп трансакција, следе валутни пар евро/амерички долар, са уделом од 30%, и валутни пар евро/швајцарски франак, на који се доноси 19% уговорених и активних своп трансакција на дан 30. јуна 2018. године.

²² Обрачунато на основу података из извештаја *FINDER*, који банке достављају Народној банци Србије.

9. РЕГУЛАТОРНЕ АКТИВНОСТИ НАРОДНЕ БАНКЕ СРБИЈЕ

У оквиру своје регулаторне надлежности у области контроле пословања банака, Народна банка Србије је током другог тромесечја 2018. године донела следеће подзаконске акте:

У априлу 2018. године, Извршни одбор Народне банке Србије усвојио је Одлуку о изменама и допунама Одлуке о спровођењу одредаба Закона о банкама које се односе на давање прелиминарног одобрења, дозволе за рад банке и појединих сагласности и одобрења Народне банке Србије („Службени гласник РС”, бр. 29/2018), ради унапређења регулаторног оквира за банке, с обзиром на захтеве Препоруке 26 Радне групе за финансијску акцију (*FATF*). Најзначајније новине односе се на: начин на који Народна банка Србије оцењује пословне репутације оснивача банке, стипендијца учешћа у банци, односно кандидата за чланство у органима управљања банке (узимајући у обзир осуђиваност сарадника ових лица); дефинисање појма сарадника оснивача, стипендијца односно кандидата за чланство у органима управљања банке; прецизирање кривичних дела услед којих ће се сматрати да одређено лице нема добру пословну репутацију; оцену имовинског стања оснивача банке физичког лице које је оснивач и/или члан приватног инвестиционог фонда или лица страног права организованог ради управљања и располагања имовином (лица страног права); околности које нарочито могу указати на то да постоје индиције да се банка оснива, односно да се учешће стиче ради прања новца или финансирања тероризма; усклађивање одредаба које прописују документацију коју је потребно доставити уз захтев са одредбама Одлуке. Ова одлука се примењује од 1. јуна 2018. године.

У мају 2018. године усвојена је Одлука о изменама Одлуке о обрасцима и садржини позиција у обрасцима финансијских извештаја за банке („Службени гласник РС”, бр. 38/2018), ради отклањања уочених недоумица које су се јавиле у вези с њеном применом, а које се односе на поједине АОП бројеве у тексту Одлуке, као и на Прилог 1 – *Биланс стања* и Прилог 4 – *Извештај о променама на капиталу* (измене обрасца *Биланс стања* имају за циљ укључивање у формулу код позиције Укупно капитал (АОП ознака 0421) и у формулу код позиције Укупан недостатак капитала (АОП ознака 0422) позиције Учешћа без права контроле (АОП ознака 0420), док су спроведене измене у обрасцу *Извештај о променама на капиталу* како би се омогућила примена логичких контрола тачности појединих података из тог извештаја.

У јуну 2018. године Извршни одбор Народне банке Србије усвојио је Одлуку о измени Одлуке о извештавању банака („Службени гласник РС”, бр. 46/2018), ради прилагођавања извештаја *Консолидовани биланс стања банкарске групе* изменама Одлуке о обрасцима и садржини позиција у обрасцима финансијских извештаја за банке.